

Västnora, avstyckning

RAÄ Västerhaninge 150:1, 158:1, 165:1, Västnora 4:23,
Västerhaninge socken, Haninge kommun, Södermanland

Tomas Ekman

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2015:32
ARKEOLOGISK UTREDNING ETAPP 2

Västnora, avstyckning

RAÄ Västerhaninge 150:1, 158:1, 165:1, Västnora 4:23,
Västerhaninge socken, Haninge kommun, Södermanland

Tomas Ekman

Lst dnr 43112-10726-2015

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2015 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2015:32

Författare Tomas Ekman

Grafisk form Nina Balknäs @ Högtorps Diverse

Omslagsfoto Översikt från gravfältet med undersöknings-
området centralt i bilden. Foto av Tomas Ekman.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_140001

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Bakgrund och kulturmiljö.....	5
Syfte	7
Metod och genomförande	7
Resultat	8
Tolkning och utvärdering.....	9
Referenser	10
Administrativa uppgifter	11
Bilagor.....	12

Bilaga 1. Schaktlista

Västnora, avstyckning

Figur 1. Karta över trakten kring Västnora med den aktuella undersökningsplatsen markerad med en röd prick.

Sammanfattning

Arkeologgruppen genomförde den 29 juni 2015 en utredningsgrävning inom fastigheten Västnora 4:23 i Västerhaninge socken, Haninge kommun, Södermanland. Bakgrunden var att en avstyckning är planerad inom fastigheten.

Länsstyrelsen ville ha klarlagt om närliggande fornlämningar RAÄ Västerhaninge 150:1, 158:1 och 165:1 utsträckte sig till den planerade avstyckningen. Åtta schakt med en sammanlagd längd av 67 löpmeter upptogs inom undersökningsområdet. Inget av schakten innehöll spår av äldre lämningar.

Figur 2. Närmiljö kring Västnora med fornlämningar enligt Fornsök markerade.

Bakgrund och kulturmiljö

En arkeologisk utredningsgrävning har utförts inom fastigheten Västnora 4:23 i Västerhaninge socken, Haninge kommun, Södermanland. Anledningen var att en avstyckning för en villatomt planeras inom fastigheten. Då tre registrerade fornlämningar befinner sig inom närområdet ville Länsstyrelsen i Stockholms län ha klarlagt om fornlämningarna berördes av arbetsföretaget. Arkeologgruppen utförde arbetet som bekostades av Länsstyrelsen. Arbetet utfördes den 29 juni 2015.

Figur 3. Översikt. Utredningsområdet återfinns nedanför huset, vid det höga trädet. Foto av Tomas Ekman.

Enligt Fornsök är Västerhaninge 150:1 en stenåldersboplats, känd genom att talrika keramikskärvor påträffats inom en äldre åkeryta. Till lämningen räknas även en tunnackig yxa av bergart som uppges vara hittad "ca 75 m NO om fastigheten Västnora 4:23".

Västerhaninge 158:1 är en övertorvad stensättning, ca 9 meter i diameter. Lämningen är belägen cirka 50 meter norr om Västerhaninge 150:1.

Den tredje fornlämningen är gravfältet Västerhaninge 165:1 vars västra del återfinns inom gränsen för den aktuella fastigheten. Gravfältet har 20 registrerade anläggningar, sex högar och fjorton stensättningar. Några av högarna är per definition storhögar, med en diameter som överstiger 20 meter. Sannolikt är det totala antalet gravar långt större, då erfarenheten har visat att gravfält av den här typen, med trolig datering till yngre järnålder, ofta innehåller långt fler gravar än de som kan ses med blotta ögat. Gravfältet är i behov av röjning och har påtagliga skador från hästtramp i den västra delen.

Undersökningsområdet återfinns på en flack yta sydöst om ett högre liggande, skogbevuxet bergsparti. De tre fornlämningarna låg alla i något högre terräng öster om undersökningsområdet. Undersökningsområdet utgjordes av trädgårdsmark med gräsytor och några fruktträd. Mellan detta och gravfältet låg en hästhage med relativt vattensjuk mark.

Figur 4. En av storhögarna på gravfältet 165:1. Foto av Tomas Ekman.

Inför utredningsgrävningen gjordes en mycket översiktlig kontroll av det äldre kartmaterial som finns i digital form på Lantmäteriets hemsida. Av en storskifteskarta från 1771 framgår att det aktuella området då ingick i en beteshage som hörde till Västnora by. Omedelbart öster om hagen låg ett båtsmanstorp med tillhörande täppor, som dock inte berördes av utredningen. En enskifteskarta från 1808 visar samma bild. Dagens bebyggelse återfinns i den nordvästra kanten av den gamla beteshagen.

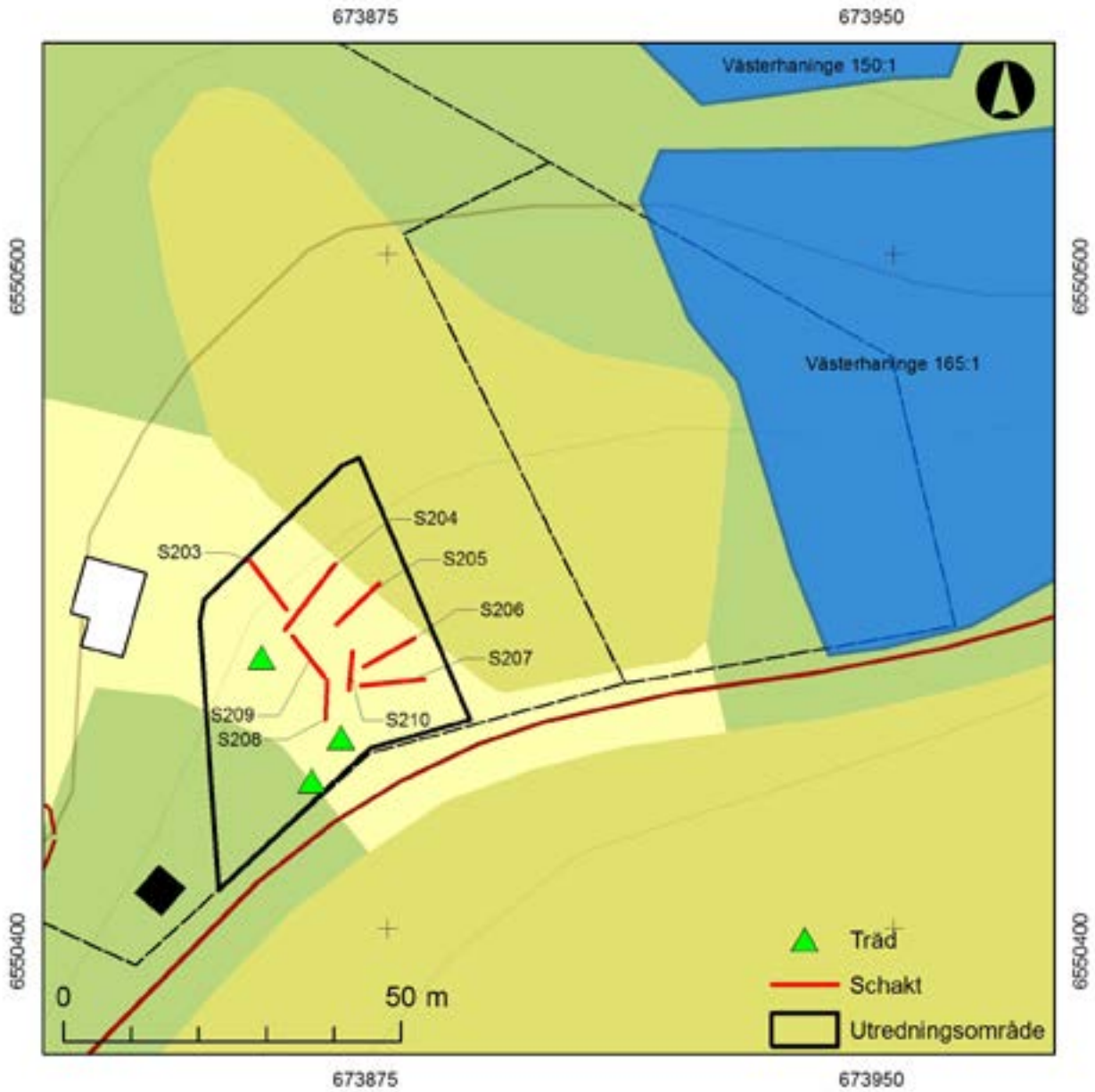
Syfte

Syftet var att enligt Länsstyrelsens beställning kontrollera om fornlämning och/eller fyndmaterial berördes av den planerade avstyckningen.

Metod och genomförande

Sammanlagt åtta sökschakt upptogs med grävmaskin inom det cirka 1 500 meter stora undersökningsområdet. Schakten mättes in med GPS och beskrevs i text samt dokumenterades med foto. Schaktningen inleddes från öster, närmast de aktuella fornlämningarna. Då inga lämningar påträffades i något av schakten drogs inga schakt längst mot väster för att spara fruktträden där.

Västnora, avstyckning

Figur 5. Schaktplan. Skala 1:1 000.

Resultat

Inget av schakten innehöll några spår av fornlämning, vare sig i form av anläggningar, kulturlager eller fynd.

Tolkning och utvärdering

Trots att läget är fördelaktigt för en fortsättning på stenåldersboplatsen Västerhaninge 150:1 fanns inga tecken på aktivitet från stenåldern. Då marken sannolikt inte har odlats eller utsatts för mer omfattande ingrepp är det inte heller troligt att markutnyttjande under historisk tid förstört boplatslämningar.

Inte heller fanns några lämningar som kunde hänföras till gravfältet Västerhaninge 165:1. Där har sannolikt den lägre liggande marken mellan gravfältet och dagens fastighet, mark som idag används som hästhage, utgjort en topografisk begränsning för gravfältet i den riktningen.

Västnora, avstyckning

Referenser

Kartor

A120 - 25:1	Näset nr 1	Storskifte	1771
A120 - 25:2	Näset nr 1	Enskifte	1808
J 133 - 10i0f53	Utlida	Ekonomiska kartan	1951

Administrativa uppgifter

Landskap: Södermanland
Län: Stockholms län
Kommun: Haninge kommun
Socken: Västerhaninge socken
Fastighet: Västnora 4:23

Arkeologgruppens diarienummer: Ag 2015_33
Länsstyrelsens diarienummer: 43112-10726-2015
Projektnr: 2015_33
Fornlämningsnr: RAÄ Västerhaninge 150:1, 158:1, 165:1

Projektledning:

Tomas Ekman

Personal:

Tomas Ekman, Caroline Ericsson

Undersökningstid: 2015-06-29

Undersökt yta: 87 löpmetrar

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Dokumentationshandlingar som förvaras i ATA, RAÄ, Stockholm:

—

Digitalt arkiv:

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd:

Inga fynd omhändertogs.

Bilaga 1 Schaktlista

Schakt 1

Ca 8x1,1 m stort. Under 0,20 m matjord följde grusblandad sand med inslag av järnutfällning.

Schakt 2

Ca 8x1,1 m stort. Under 0,30 m matjord följde grusblandad sand med inslag av järnutfällning.

Schakt 3

Ca 9x1,1 m stort. Under 0,40 m matjord följde sand med inslag av järnutfällning. I schaktets västra del fanns en ca 0,20 m bred nedgrävning som korsade schaktet. Den innehöll mindre stenar samt en del tegelkross och tolkades som botten av ett äldre dike.

Schakt 4

Ca 10x1,1 m stort. Under ca 0,50 m matjord kom i schaktets västra del lera, i den östra delen grusig silt. I den östra delen steg vattnet mot botten.

Schakt 5

Ca 11x1,1 m stort. Under ca 0,60 m matjord följde mörk sand. I den östra delen av schaktet fanns spår av en äldre sopgrop, i form av tegelkross, förmultnat trä och annat organiskt material.

Schakt 6

Ca 7x1,1 m stort. Under ca 0,50 m följde grusig sand, utom i norr där underlaget utgjordes av lera.

Schakt 7

Ca 9x1,1 m stort. Under ca 0,30 m matjord följde grusblandad sand med inslag av järnutfällning. Schaktet korsades diagonalt av kabel till en vattenpump.

Schakt 8

Ca 5x1,1 m stort. Under ca 0,50 m matjord följde mörk, grusblandad silt.

